

Herzele

Herzele

zijn verleden, zijn trots, zijn heden

dienst Toerisme (Markt 1 in Herzele) - tel. 053-60 70 44 - e-mail: toerisme@herzele.be - www.herzele.be

de burcht

het kasteel du Parc in Herzele

het kasteel in Steenhuize-Wijnhuize

An aerial photograph of Herzele, Belgium. The image shows a large green field in the center, surrounded by residential buildings and a church. A prominent water tower with a flag on top is visible in the middle ground. The scene is captured from a high angle, showing the layout of the town and its surrounding landscape.

Beste bezoeker

Welkom in het mooie en landelijke Herzele. Onze gemeente is fier over zijn verleden. Het erfgoed met burcht en kastelen prikkelt steeds opnieuw de verbeelding van de wandelaar, de toerist of de toevallige voorbijganger.

In het centrum van Herzele, midden in het groen, bevindt zich de middeleeuwse waterburcht. Even verder in het dorp staat het negentiende eeuwse kasteel van baron van de Woestyne en in de deelgemeente Steenhuize-Wijnhuize treffen we het zeventiende eeuwse kasteel aan van Jeanne de Richardot.

Met deze brochure in de hand wandelt u tussen de geschiedenis van onze burcht en twee kastelen.

Met vriendelijke groeten
Luc Hoorens
schepen van Toerisme

DE BURCHT VAN HERZELE

1
Woontoren met aangebouwde traptoren.

2
Keukengebouw met haard en waterput. Hierboven bevond zich waarschijnlijk de ridderzaal. De versterking door 2 bijkomende torens wijst opeen belangrijke functie van dit gebouw.

3
Overgebleven toren aan de oostzijde.

4
1 van de drie torens aan de oostzijde.

5
1 van de drie torens aan de oostzijde.

6
2 torens waarin zich oorspronkelijk het mechanisme van de ophaalbrug bevond.

7
Toegangspartij, geflankeerd door 2 torens.

8
Zicht op de omwalling.

9
Vierkante woontoren (donjon).

10

11

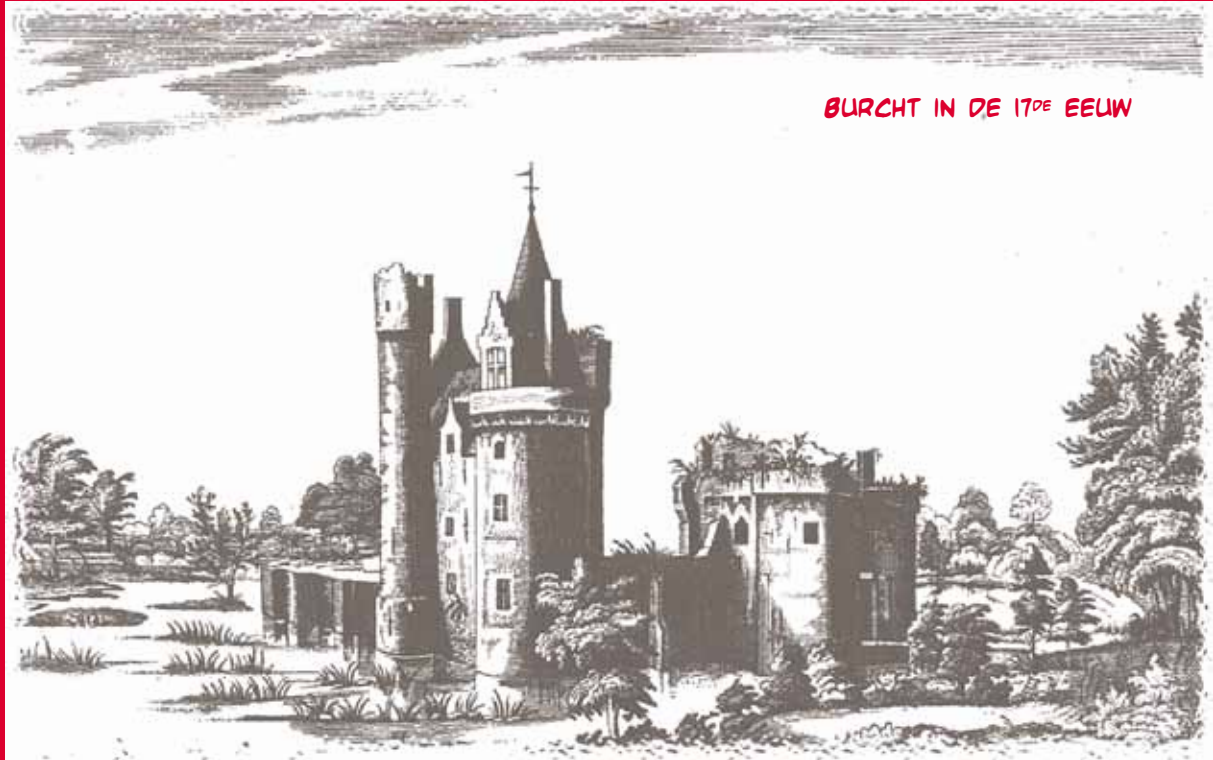

12

Opstaande woontoren met aangebouwde traptoren.

DE HEREN VAN HERZELE

De burcht van Herzele staat symbool voor de heerlijkheid 'Hersele', één van de belangrijkste heerlijkheden van het 'Land Van Aelst'. De Heren van Herzele golden als een voornaam geslacht die het waterkasteel bewoonden. Eeuwenlang wordt de heerlijkheid Herzele bestuurd vanuit dit domein.

We weten niet wanneer de burcht werd gebouwd. Het oudste document waarin sprake is van Herzele dateert van 972. Herzele komt van harja sali en verwijst naar een zaal voor het leger. Dat sterkt ons vermoeden dat er al lang voor 972 een gebouw werd opgetrokken dat als verschansing diende tegen aanvallen. Hoe het er uitzag, kunnen we alleen maar gissen.

In 1096 trekt Franco, Heer van Herzele, op kruisvaart naar het Heilig land. We gaan ervan uit dat hij versterkingswerken liet uitvoeren, alvorens hij zijn familie en hofhouding en zijn bezittingen achterliet.

We weten wel dat de burcht in 1381 werd verwoest. De burchtheer, Seger, had in een conflict tussen de Graaf van Vlaanderen en de Gentenaars de kant van de Gentenaars gekozen. Het bekwam hem slecht. Ook de kerk en de huizen eromheen deelden in de brokken en werden in brand gestoken.

Jan van Roubaix herbouwt het kasteel of de burcht begin 15de eeuw.

De burcht werd toen opgetrokken op vroegere grondvesten. Dat bleek duidelijk uit de opgravingen in 1966.

Den Toren, zoals de Herzelenaren zeggen, is wat ons nog rest van die burcht uit begin 15de eeuw. De blootgelegde fundamenten gaan verder terug in de tijd.

In 1579 wordt het lot van het kasteel definitief bezegeld. Het wordt door Spaanse kanonnen in puin geschoten en onbewoonbaar gemaakt. Alleen de huidige toren bleef gespaard. De protestantse gezindheid van de toenmalige bewoner, Pieter van Melun, zou de aanleiding geweest zijn.

Ondanks de vernieling in 1579 werd er tot in 1585 door Gorik Van Steenberghe van Woubrechtegem, het archief verborgen van de monniken van Sint-Pieters uit Gent tot zij op 29 maart naar hun abdij zijn teruggekeerd.

Op het einde van de 16 de eeuw komt het domein in handen van de familie de Ligne. In 1752 verkoopt de familie de Ligne het goed aan de familie van Lichtervelde , tevens de laatste heer van Herzele. In 1811 wordt het domein van Herzele verkocht en komt in handen van Baron Van de Woestijne.

Door huwelijk wordt het eigendom van burggraaf du Parc Locmaria. De puinen van de burchtruïne en omliggende weide worden geclasseerd als beschermd monument en landschap (K.B. 6 juli 1957). De gemeente Herzele koopt het aan in 1969.

De eerste restauratiewerken vangen aan in 1972; de Noord-oostelijke woontoren herrijst in volle glorie. Het volledige grondplan wordt in beeld gebracht : de zware funderingen, de versterkte weermuren en verdedigingstoren, met de vierkante donjon in het zuiden. Een walgracht omsluit de site.

DE HEREN VAN HERZELE

Langs één van de dolomieten paadjes probeert u de smalle loopbrug, de enige toegang tot de burcht en het binnenplein te bereiken. Ooit was dit een ophaalbrug, langs weerszijden door een massieve toren geflankeerd (u ziet nog de grondvesten).

Via de brug loopt u recht door naar de verste zuidwestelijke hoek. Verscholen achter een bomentrio treft u er de kolossale funderingen van de donjon, de vierkante meestertoren die een woonfunctie had. De dikte van de muren benadert de drie meter.

Natuurlijk wordt de aandacht vooral getrokken door de toren in de noordoostelijke hoek, de enige die na de belegering van 1579 min of meer overeind is gebleven en in de jaren 1970 en 1980 in zijn volle glorie werd hersteld. Via de traptoren (gebouwd in Lediaanse zandsteen, met ongeveer 60 trappen) kunt u de drie verdiepingen en het terras bovenaan bereiken.

De verschillende torenkamers ademen eenzelfde stijl en sfeer: in hoofdzaak rustgevende, niet schreeuwerige baksteen, donkergroen glas, als cirkels in een raster gezet; natuursteen rond de vensters en nissen.

De eerste verdieping bevat een bakstenen koepelplafond met spiraalmotief. Hogerop zijn de plafonds van hout.

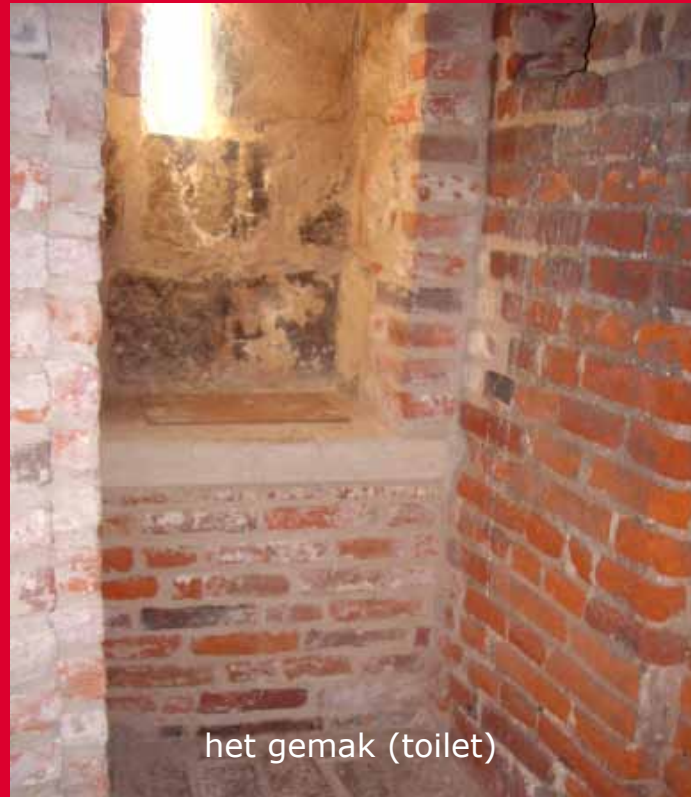
Op de tweede en derde verdieping bewijzen de open haarden, de nissen en het kleinste kamertje dat deze toren een woontoren was.

Tussen de wapperende vlaggen krijgt u van op het terras een zicht op het centrum van de gemeente. Van de buitenkant van de burcht zou u kunnen zien hoe de borst-wering van dit terras naar buiten uitpuilt, als een kraag, op regelmatige afstand door karbelen ondersteund.

In de traptoren vindt u nog tweedeuropeningen. Ze verleenden destijds toegang tot de verdedigingsmuren: de ene in de richting van de ophaalbrug, de andere in oostelijke richting. Van op het terras kunt u zien dat die oostelijke weermuur, naast de gerestaureerde hoektoren, nog drie andere torens bevatte: één ervan is relatief behoorlijk bewaard.

open haard

het gemak (toilet)

De oostzijde van de burcht is archeologisch trouwens de interessantste. Zo zijn bv. een waterput en een haardvuur te herkennen. Waarschijnlijk was dit de keuken. De twee bijkomende torens langs de buitenste binnenmuur laten ons vermoeden dat de aula of ridderzaal boven de keuken lag. Tussen de keuken en de overeind gebleven toren bevond zich een gebouw met vierkant grondplan. Uit een oude gravure van Sanderus weten we dat dit gebouw drie verdiepingen telde en een zadeldak met ruitvormig venster bevatte. Op de binnenkoer bevond zich de levensbron: de waterput. Strategisch belangrijk, want was de waterput éénmaal in handen van de vijand, dan was het bijzonder moeilijk de verdediging van het kasteel vol te houden. Op de duur was het gebrek aan water slopender dan het gebrek aan voedsel. In veel kastelen groeide boven de waterput een lindeboom om het water in de zomer zo koel mogelijk te houden.

HET KASTEEL DU PARC IN HERZELE

Baron T. van de Woestyne bouwt in 1840 een classicistisch kasteel in het Eikbos. Bij het begin van de twintigste eeuw laat de nieuwe eigenaar, burggraaf du Parc Locmaria restauratiewerken uitvoeren en vervangt de voorgevel in een neo-klassieke Lodewijk XIIIde-stijl.

De voor- en achtergevel en het ingewikkelde leistenen dak, dat de geometrische gevelindeling accentueert, zijn geslaagde kenmerken van deze bouwstijl. Het opvallendste onderdeel is de monumentale ingang, bekroond met een fronton waarin het familiewapen is afgebeeld. Een uitspringende galerij met vier Toscaanse zuilen met op elke hoek een grote siervaas, vormt het terras voor de bel-etage.

HET KASTEELPARK

Bij de ingang staan een drietal opmerkelijke huizen waar vroeger het kasteelpersoneel woonde.

De prachtige dreef met eiken, linden en olmen geeft uitzicht op het unieke park.

Aanvankelijk was het kasteelpark classicistisch aangelegd. De strakke lijn van deze stijl is momenteel nog bewaard in de Franse voortuin.

In het domein bemerken we verder een tuin van het Engelse type, een ijskelder en een vijver. Belangrijk zijn de unieke cedersoorten (Atlas-, Libanon- en Himalayaceder).

Naast de imposante dreef bevond zich de vermaarde paardenrenbaan. Deze paardenrennen waren tot de Tweede Wereldoorlog een society-gebeuren in Herzele.

Aan de straatzijde van de oude renbaan liet de familie du Parc na de Eerste Wereldoorlog een kapel oprichten ter ere van Onze-Lieve-Vrouw, koningin van de Vrede, omdat het kasteel tijdens de oorlog was gespaard gebleven van vernieling.

HET KASTEEL IN STEENHUIZE-WIJNHUIZE

DE HEREN VAN STEENHUIZE

Amalric is de vroegst gekende Heer van Steenhuize. Hij wordt in historische bronnen vermeld sedert 1155. De Heren van Steenhuize besturen de Heerlijkheid tot aan de dood van Jan van Steenhuize in 1443. Alle goederen worden geërfd door zijn zuster Maria, die gehuwd is met Jan van Gruuthuse. In 1556 worden de Gruuthuses opgevolgd door het Huis van Egmont. Deze familie verkoopt het domein in 1605 aan Jeanne de Richardot.

Na de dood van de weduwe van Claude de Richardot, in 1752, wordt het kasteel en het domein verkocht aan de familie de Wolff. Enkele decennia later wordt Jean-Baptiste d'Hane de nieuwe eigenaar.

De erfgenamen van de familie d'Hane de Steenhuize verkopen in 1896 het kasteel en het domein aan Achilles de Frenne, een rentenier uit het Normandische Rouen. Eén van zijn zonen zal in en rond het kasteel een bloemenzaak uitbaten.

In 1978 komt het kasteel in handen van de familie Van Wayenberghe, geboren Steenhuizenaren en gekende industriëlen.

EEN PRINSDOM

Eeuwenlang voeren de Heren van Steenhuize de titel van "prins". Wellicht is deze titel verworven door Felix van Steenhuize (1384-1424), die grootbaljuw werd van Vlaanderen. Vermoedelijk werd deze titel hem als privilege toegekend door de Bourgondische Hertogen.

In geschreven bronnen komt de titel van "prins" pas voor in een akte van 1426, dus twee jaar na het overlijden van Felix. Het is zijn zoon Jan van Steenhuize die voor het eerst "prince de Steenhuuse" wordt genoemd.

Deze prinselijke titel is zeer geëerd. Wanneer Jean-Baptiste d'Hane, de laatste Heer van Steenhuize uit het Ancien Régime, in 1784 de Heerlijkheid aankoopt is precies deze titel voor hem van groot belang. Helaas treft de Heraldische Kamer even later een beschikking waarbij de prinselijke titel vervallen wordt verklaard, aangezien de jaarlijkse inkomsten van d' Hane niet het gestelde minimum bereiken.

HET KASTEELPARK

De oudste bouwsporen met militair karakter vinden we in Steenhuize terug onder de vorm van een motte. Deze omgrachte ophoping met toren en vermoedelijk met aansluitend neerhof, dateert uit de XI^{de} - XII^{de} eeuw. Ze werd ingeplant ten oosten van de huidige Eikestraat.

Tijdens de XIII^{de} - XIV^{de} eeuw werd langs de overzijde van de huidige Eikestraat een burcht opgericht. Hiervan zijn duidelijke sporen waargenomen bij de restauratie van het kasteel in de jaren '80.

Het huidige kasteel, gedeeltelijk gebouwd op de funderingen van de oude burcht, dateert uit 1626 en werd opgetrokken door Jeanne de Richardot. Het gebouw met onregelmatige gevelindeling heeft een barok voorportaal dat aanleunt tegen een voorgevel met zes ramen op de verdieping, parallel met de verdeling van het gelijkvloers. Op de hoeken staan half-ronde torentjes. Het dak is bekroond met een bol, waarvan de top het embleem draagt van de familie de Richardot.

Door de eeuwen heen zijn lichte aanpassingen gebeurd, meestal na brand of oorlogsschade. Tijdens de twintigste eeuw raakte het kasteel in verval.

De familie Van Wayenberghe kocht het kasteel aan en tussen 1982 en 1988 werd het samen met het park grondig gerestaureerd onder leiding van Maurits Van Saene. Het prachtig resultaat werd bekroond met de prestigieuze Europe Nostra Award.

HET KASTEELPARK

Via een imposant smeedijzeren hek bereiken we het park en het kasteel.

Langs de rechterzijde merken we een ronde toren met kegelvormige spits. Deze duiventoren, gebouwd in 1632, onderstreept de status van zijn bewoners. Later is deze toren als orangerie gebruikt. Hier konden vorstgevoelige planten overwinteren.

Naast de orangerie bevindt zich de dominiale schandpaal. Deze werd in 1605 opgericht door Jeanne de Richardot en stond oorspronkelijk in de onmiddellijke omgeving van de kerk. Later werd de schandpaal overgebracht naar het kasteelpark.

Orangerie of de duiventoren

Achter het kasteel loopt een beek die overspannen wordt door een brug uit 1860. Deze brug is versierd met een gietijzeren leuning waarop verscheidene wapenschilden zijn aangebracht. We merken onder andere het wapenschild van de familie d'Hane. Dit wapenschild werd vanaf 1954 als officieel gemeentelijk wapenschild erkend.

In de omgeving van de vijver bevindt zich de ijskelder. Tijdens de winter werden blokken ijs uit de vijver gehakt en hier bewaard. Dit ijs werd in de loop van het jaar gebruikt voor het koel houden van bederfbare etenswaren.

Aan de westelijke rand van het park staat de geklasseerde pachthoeve van het domein, genoemd naar de laatste pachter en latere eigenaar (Alphonse) Van Oudenhove. De huidige gebouwen dateren uit 1774. Tijdens de XIX^{de} eeuw werd er een cichoreibranderij in ondergebracht.

Het huidige café-restaurant het Neerhof langs de Kloosterberg, was eertijds gelegen in het "beluyck" van de kasteelhoeve".

V.U. Luc Hoorens, schepen van Toerisme